

9298

Divina favente gratia

COLLEGII POLITICI

DISPUTATIO QVINTA

Subditorum naturam & divisionem exhibens

Sub Præsidio

CHRISTOPHORI PREIBISII

Sprottâ-Silesii, Philosophiæ & U. J. Doctoris
ac Professoris Publici

Proposita

Ad diem 30. Augusti

In celeberrima Academia Lipsiensi

JOHANNE CISTERO
Glogâ-Silesio.

Lipsiæ,

Excudebat FRIDERICUS Lanckisch.

ANNO M. DC. XVII.

Magnifico, Strenuo, & No-
bilissimo DOMINO
ALEXANDRO à STOSCH

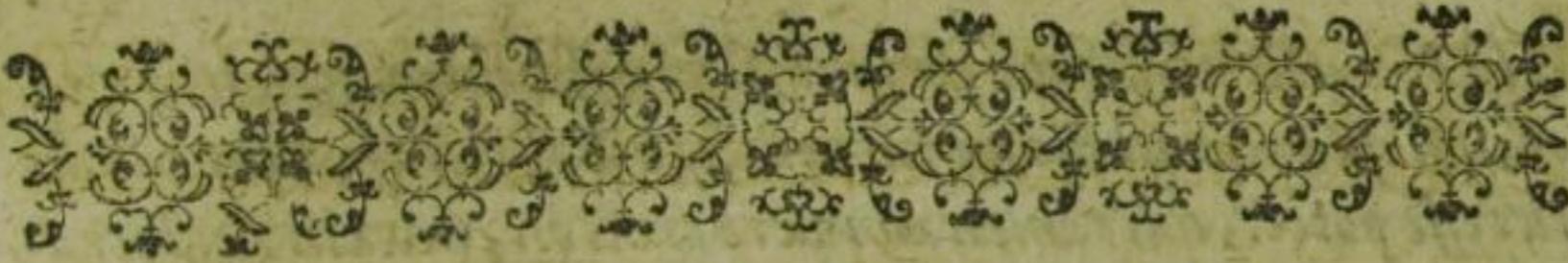
DOMINO
In Kolzig / Escheglaw / Kleintschirnaw /
Guntersdorff &c.

*DOMINO suo, Patrono & Mecenati submissè
colendo.*

Hoc exercitium Politicum in grati animi σύμ-
βολον & debitæ observantiaz πειρήσιον

Ex debito offert & dedicat

Joannes Cisterus
Gloga-Silesius.

Prooemium.

THESSIS I.

Riorem Recip. partem, quæ in summa consensit potestate, proximâ disputatione explicavimus: jam altera eorum, qui parent natura restat cognoscenda.

Reip. partes duæ, Una imperans.

II. Nec obstat Magistratum, Senatum & judicia quæ ad Imperantes referuntur, Objectio, nondum fuisse explicata.

III. Sciendum namq; Magistratus, Senatus, & judicis officia, vel ipsam subire summam potestatem, uti in Aristocratia, Oligarchia, Politia videre est: ubi ij, penes quos est summi potestas, consulendi, imperandi & judicandi habeant jus & facultatem:

IV. Vel à summa constituantur potestate, uti in Regno, Democratia, ubi Magistratus & Senatus nil proprij habent, sed omne imperium & autoritas à Rege vel populo universo dependet.

V. Et quia Regnum j̄ otissima Recip. species, de Magistratu & Senatu, uti in Regno constituitur, post in explicatione vicariorum dicturi sumus.

VI. Secundo verò loco, de subditis vel civibus agendum; Altera paquid cum parent ad imperantes mutuum habent respectum, r̄ens. adeoq; ad mutuam cognitionem sui faciunt: quod cœmembra à summa potestate dependent.

VII. Subditi vel cives sunt qui in aliqua Recip. vivunt, Civium Definitio. eis subjecti sunt & parent.

VIII. Hic vox civis & subditi indifferenter accipitur pro eo, qui quavis ratione ad parendum est astrictus: licet subditi esse potest, qui tamen non verè civis est, puta in Aristocratia, regno, ubi vel unus, vel pauci ad Magistratus gerendos aspirare possunt, qui verè cives dicuntur, quamvis subditorum magnus sit numerus.

Prima divi-
sio quod vel
impropriè
tales, uti.

IX. Cives itaq; vel subditi vel verè sint tales, vel non. Discrimen inde fluit, quod subditi vel omnibus oneribus subjiciuntur, privilegiis & honoribus fruuntur, vel non.

X. Ad priorem classem referuntur peregrini & incolæ ubi tamen potior horum, quam illorum ratio: ad posteriorem cives vel subditi proprièta dicti.

DE PRIORE.

Tum pere-
grini

I. Peregrinus vel advena, Græcis ἀποικίαι, hoc est domo profectus: est is, qui transeundi solum, & hospitandi commoditatem in civitate habet.

II. Peregrinum olim pro hoste accipiebant, adeò ut & captus, cum bellum non esset, fieret servus, nisi quis ex populo fæderato esset, quem hospitem dicebant.

III. Nunc vero communi gentium humanitatis usū, hostes tantum sunt, qui olim perduelles, quibus scilicet bellum publicè indictum.

IV. Peregrini olim a Lycурgo & Solone non admittabantur in Rempublicam, ne civium videlicet vitam malis inficerent moribus.

Q. An
peregrino-
rum multi-
tudo in
Remp. ad-
missa Reip.
utilis?

V. Assumptio equidem peregrinorum in civium ordinem magnâ hominum frequentiâ civitatem auget: hinc & Tullius vel ipsos servos libertate donatos in juris æqualitatem recepit: quod Imperatores Romani imitati jus civitatis aliis etiam dederunt, cum Claudio suadente Romanam transferendum, quod egregium:

VI.

VI. Verum tales Resp. magna ex parte seditionibus fuerunt jactatae, quod generis diversitas dissensionis causa.

VII. Hinc peregrinis officia publica non facile committenda: quod indigenæ quam ægerrimè ferunt, alios sibi anteferri, quod alienigena nontantoperè Remp. uti indigena presumitur curaturus.

VIII. Hunc namq; tūm patriæ amor, tūm quod in Rep. suos relicturus est heredes ad majorem diligentiam incitat.

IX. Peregrinis itaq; jus hospitandi tantum competit.

X. Incolæ sunt, qui in loco, ubi degunt, habent domicilium, Tum Incolæ quorum græcis ὥσταιοι dicti.

XI. Hos facit domicilium: quod tales in eo loco domicilium habere intelliguntur, ubi larem, rerumq; ac fortunarum suarum sedem constituerunt, unde rursus non sunt discessuri, si nihil avocet.

XII. Jus incolatus tūm omnia habitationis commoda, Tum iuratum alia in civitate jura præbet, libertatis videlicet, urbis, fori, balnei, sacrorum, theatrorumq; usum.

XIII. Hinc & tales civitatis oneribus obstringuntur: puta Tum onera. quod ex eo, quod sentiunt commodum, incommodum quoq; illos sentire æquum.

XIV. Et quia præstat civium, quam incolarum numerum habere frequentiorem, ejusmodi extraneis extra jus civitatis constitutis, ut commorandi præcidatur occasio, multorum locorum lege recepta, bona immobilia habere est denegatum, ne alibi cives in Reip. territorio bona possideant immobilia, & numerus eorum, qui personalia coguntur subire munera, decrescat.

XV. Differentia à veris civibus, quod non omnibus juribus & privilegiis Reip. utuntur, nec ad publicas deliberationes admittuntur, nec honorum publicorum sint capaces. à veris civibus.

XVI. Atq; hi fuerunt subditi non propriæ tales: sequitur A 3 XVII. Vel propriæ cives, quo- qui veræ tales. rum

XVII. Verus *civis* & *subditus* est, qui omnibus *juribus* & *privilegiis* *Reip.* utitur, & secundum Philosophum *Magistratum gerendorum* & *judiciorum* *exercendorum* *particeps* est.

XIX. Licet veri cives omnibus *juribus* & *privilegiis* *Reipubl.* in qua vivunt utuntur, quo ipso peregrinis & incolis longè præferendi.

XIX. Tamen rectius veri cives appellantur ij, qui *Magistratum gerendorum*, uti optimates in Aristocracia, divites in Oligarchia, omnes vero in Democracya per vices capaces sunt; cum *Magistratus* inter potissima numeretur bona.

Distinctio
in Inferio-
ris & Emi-
nentioris
cives.

XX. Distinguuntur tales, quod vel eminentioris, vel inferioris sunt conditionis.

XXI. Quia namq; aequalitatem inter cives ejusdem *Reip.* certam Politiarum exigit ratio, recte talis civium distinctio affertur, quo cuilibet pro dignitatis & officij ratione ac differentia honor & jus suum relinquatur: quod alias civium singularum in omnibus privilegiis, honoribus, & immunitate exæquatio, omnis confusionis scaturigo perennis.

XXII. Excipitur Democracya ubi omnium eadem ratio, conditio, & dignitas.

DE POSTERIORE.

Qui sunt eminentioris conditio nis cives, illi vel officio, vel alia ratione præstata: quorum illi sunt vel Ecclesiastici.

I. Qui eminentioris sunt conditionis vel officij ratione in dignitate aliquas sunt constituti, vel alias sua natura præfuntur.

II. Illi vel Ecclesiastici vel Seculares existunt.

III. Generali nomine tales dicuntur Nobiles cum Nobilitatis nomen omnes ordines & dignitates magistratumq; munera compleciatur.

IV. Ecclesiasticis, ob sacrorum, que curant, excellentiam, & dignitatem primus in quavis *Rep.* tribuitur locus.

V.

V. Hinc Numa quædam sibi sacra reservavit, ceteris cùm
Pontifice Maximo communicatis: Sic Augustus Vespasia-
nus, Traianus & alij simul pontifices, fuerunt & principes.

VI. Itatamen Ecclesiasticorum dignitas valeat, ne sacra- Q. An Ec-
rum tractatione omissa jecularibus sese ingenii immisceant cleiasticis
quod à Pontificibus Romanis factitatum videmus, qui eo su- imperium
perbia proiecti ut in omnia Regna summam sibi arrogarint debeat.
potestatem.

VII. Seculares, ratione officiū ceteris digniores vel consi- vel secula-
liarij sunt, vel alia ratione Reip. negotia procurant, idq; vel res.
cum imperio, uti magistratus: vel sine illo, uti fisci procurato-
res & similes in functione suā publicè usum aliquem exhib-
entes.

IX. Sed Senatus, Magistratus &c. summae potestatis vel
sunt vicarij ut in Regno, Democratia: vel ipsos penes summa
residet potestas. Ergo male inter cives referuntur.

IX. Non obstat illud, quod hic considerantur, quatenus pos-
sunt esse Magistratus & honorum capaces: quos si fuerint as-
secuti, dignus istis in Rep. locus attribuendus.

X. Subditi, qui alia quam officiū ratione censentur eminen- Alia ratio
tiores vel generis, vel alicujus alterius qualitatis prærogati- præstantes
va præceteris gaudent: & nobiles in specie dicuntur. dicuntur
nobiles. Ubi

XI. Nobilitas quasi noscibilitas, quod tales præ aliis conspi-
cui sunt, Germanis dicitur der Adel à Græcorum voce
ἀριστος, benè meritum vel præmio affectum significante:
quod tales ob merita in Remp. collata ejusmodi dignitatem
fuerunt adepti.

XII.

XII. Estq; Nobilitas apud varias gentes varia, cum non ex jure naturali sed civili magis proveniat, & hinc secundum mores & instituta ejusq; civitatis ac gentis ferè variatur.

Essentia.

Non in sola virtute; sed simul in summæ potestatis declaratione consistens.

Hinc ex nobilibus natu nobiles.

An in divitiis? Non; sed

Splendorem nobilitati tantum conciliant.

Distinctio nobilium in natos
&

XIII. Philosophi equidem in sola virtute nobilitatem ponunt: sed cùm nobilitatem civile dixerimus institutum, non sufficit sola virtus; sed summæ potestatis aliquem nobilem sufficientis autoritas accedit, necesse est.

XIV. Ad hanc namq; præriorum in Rep. distribuendorum omnis spectat autoritas & facultas.

XV. Ac quamvis propria cuiusq; virtus nobilitatis fundatum perhibetur firmissimum; tamen etiam, qui ex nobilibus nati sunt hoc jure haud sunt fraudandi: quòd clarorum virorum de Rep. bene meritorum etiam mortuorum memoria in liberis, qui parentum quasi partes sunt, valere debet.

XVI. Hinc liberi ad præclara facinora in Rep. salutem patranda, & statuarum & imaginum evectione, privilegiorum concessione incitantur & quasi animantur.

XVII. Divitias quod attinet, sciendum, perperam in iis ponit nobilitatem cùm inter bona vix opes collocentur: cùm perinde sint, ut illius animus, qui eas possidet: cum nil absurdius, vel perniciosius, quam dignitatem questu, ordinem pecunias, nobilitatem opibus metiri: cum sapius furtis ac rapinus, aut Tyrannum effusa in deterrimum quemq; largitione ac casu quodam & fortuna temeritate dentur, & eripiantur.

XVIII. Ubi tamen ex Philosophi sententiâ ad illustrandum summum bonum aliquid momenti afferunt divitiae; sic etiam splendorem & decus nobilitati conciliant; quòd locupletes minus in alios videntur injurijs futuri, puta qui nullam in justè agendi causam habent. -

XIX. Nobiles tamen in primis eos esse censemus, qui ex nobilibus orti parentibus ipsi clarissima designant facinora: hic namq; & avita & propria amicè conspirat virtus.

XX.

XX. Sed quid de nuper factis Nobilibus sentiendum? aquæ nobiles sunt, licet illorum dignitas non ita conspicua, ut eorum qui ex antiquo generis splendore gaudent, si tamen hi virtutem quoq; factis exprimunt suis.

XXI. Quid cùm hi ocio marcescant vel vitiis indulgeant? tūm certè, qui propriâ virtute nobilitatem meruerunt, talibus longè præferendi.

XXII. Et novos subinde creari expedit Reip. quòd nobilium ordo ob fortunam bellicam, cui in primis addictus esse debet, præ ceteris mortalitatis maximè obnoxius est casibus, vel etiam luxu & fastu nobiles familiæ suffocantur.

XXIII. Hinc novæ stirpes nobilitatis privilegiis à summa potestate insigniende haud secus ac in hortis cultioribus in arborum senescentium locum juniores substituuntur.

XXIV. Hinc manet distinctio nobilium in natos & factos, ubi illi à parentibus nobilitatem acceperunt: hi vero ab ipsa summa potestate creantur nobiles.

XXV. Est & alia Nobilitatis species temporaria dicta, ad hæredes non transiens, qualis fuit olim Patriciorum, qui honorarij Consules dicti: Hodie Comitum Palatinorum, Equitum auratorum.

XXVI. Gradus Nobilitatis propriè sic dicti, quia civile est institutum, sunt diversi. Sic apud Romanos alijs majorum, alijs minorum erant gentium. Hodie alijs Duces, Comites, Barones, alijs Nobiles speciatim sic dicti.

XXVII. Gradus Nobilium in genere ita dictorum hi sunt, Primus Theologis, ob objecti, circa quod versantur, rerum videlicet divinarum præstantiam, debetur locus.

XXVIII. His succedunt prudentes, tūm qui in legibus ferendis, tūm qui in consiliis dandis, tūm qui in judiciis de negotiis propositis ferendis sunt occupati: quorum priores Recip. magis sunt necessarij propter res, quas tractant Recip. magis necessarij.

Nobilium
generatim
sic dicto-
rum gradus,
primus de-
betur The-
ologis.

Secundus
prudenti-
bus.

Tertius
Medicis.

XXIX. Sequuntur Medici sanitatis hominum curam gerentes, qui à principibus, & Regibus quovis seculo summo in honore & precio habiti.

Quartus
Philosophis.

XXX. Ab his proximi sunt Philosophi speculativi quorum vitalicet à Rep. videtur alienor, non tamen Rep. sunt ejiciendi: cum juxta Platonem, tum demum beatæ futuræ sunt Res publicæ, si vel Imperantes philosophantur, vel Philosophi imperant.

Quintus
Ordini mi-
litari, ubi
Q. An ordo
literarius
ordini mili-
tari præster?

XXXI. Huc referendus est ordo militaris, cum ejus maximus in bello feliciter confiendo sit usus: est q̄ illius dignitas ferè eadem, quæ ordinis literarij, nisi præsens necessitas alter utrum efficiat nobiliorem: ubi is præferendus, quem præsentia magis exigit.

XXXII. Simpliciter tamen ordo præfertur literarius: quod bella propter pacem consequendam geruntur, quo in ocio virtutum exercitium habeatur.

XXXIII. Atq̄ hi fuerunt subditi eminentioris conditionis: sequuntur ij, qui sunt inferioris.

MEMBRUM SECUNDUM.

Inferioris
conditionis
cives sunt
plebei, ubi

I. Hi partim manu partim negociationis industria alimenta procurant, & necessaria suppeditant.

Primi Agri-
colæ.

II. Dicuntur tales plebei, quod in nulla ferè dignitate, & precio sunt constituti, cum officia tractent minus liberalia.

III. Huc referantur primū Agricole, qui omnino in Rep. necessarij, cum alimentum in primis per agriculturam ex terra matre queratur.

IV. Achonestissimus est acquirendi modus: quod olim aliquem laudatur itanquam virum bonum, bonum agricolam, bonum colonum, secundum Catonem nominabant: quod ex agricolis milites leguntur maxime strenui.

V. Hinc

V. Hinc à Philosopho primæ huic ordini deferuntur par-
tes: Hinc à Germanis, Anglis, Polonis &c. agricultura
honestissima judicata cum patritycives, iijq; nobiles ferè ex ea
victum quærinent.

VI. Secundo numerantur loco mercatores, mercium in
Remp. invectione victum quærentes. Secundi
mercatores,

VII. Et licet mercatura propter avaritiam, quæ ipsi ferè
connexa, nullum quæsum ut plurimum turpe putans, non ad-
modum in precio est: cum patribus Romanis omnis quæstus
indecorus visus: tamen distinguendum inter mercaturam
tenuem & copiosam, quarum illa sordida putanda, hæc vero
magna & multa necessaria importans, non admodum vitupe-
randa, sed potius commendanda.

VIII. Est namq; in omni civitate necessarium, aliquid
vendi, tū m quòd quibus Resp. indiget, non omnia domi na-
scuntur: tūm quod alias rus & opificia negliguntur, si non sit,
qui à rusticis & opificibus emat.

IX. Sed & ad Barbarorum necessitudines conciliandas,
nec non Regum amicitias comparandas valet: uti & ex ea
homines multarum & maximarum rerum experientiam
capiunt.

X. Ad tertiam classem referuntur opifices, qui olim in Rep. Tertii o-
Lycurgea nullum habuerunt locum: qui Ciceroni fex di-
cuntur Civitatis; quos Philosophus in optima Rep. non vult
miseri civibus, quamvis necessarij sint: quòd in vilibus opifici-
is occupati vitam traducendo non possint virtutem sectari.
opifices qui
vel

XI. Verum ne omnes opifices simpliciter rejiciantur, cum & non neces-
à Philosopho post agricolas numerentur, distinguendum sarij.
est inter artes ad necessitatem & voluptatem comparatas:
quarum ha non sunt probandæ: uti sunt unguentarij, saltan-
tores, coci, tabernarij, mimi, Histriones, ludiones &c.

vel necessa-
rii & vel
minus

vel magis.

Altera civi-
um in clas-
ses & ordi-
nes distin-
ctio, usitata
Hebreis.

Romanis.

Germanis-
tum 12.

Classes

XII. Necessarii & ipsi distinguendi: quod quidam sunt sordidi, ut ingenui homines ab iis abhorreant: uti sunt lictores, carnifex, libitinarij, vespilliones, coriarij &c.

XIII. Cæteri opifices digniores sunt, & quidem tanto, quanto honestioribus utuntur mediis, plus Recip. pro sunt sordida opera vel in honestum quæsum non exercente, vel corruptelas in Remp. non inducunt.

XIV. Subdit ratione conditionis ita fuerunt distributi: superest alia civium incertas classes & ordines distinctio, qua Resp. commodius administrari possit.

XV. Hebrei & Athenienses cives suos in tribus distribuerunt: idem fecutus est Romulus, qui tribus in Curias, has in Decurias divisit.

XVI. Sic Servius Tullius ex censu populum Romanum in classes & centurias partitus fuit.

XVII. Hac namq; ratione patrimonij, dignitatis, etatis, artium, officiorumq; discrimina in tabulas referuntur, adeo ut maxima civitas minima domus diligentia contineatur.

XIX. Hodie usitatissima est civium in Collegia distinctio quæ etiam Soloni & Numæ usurpata.

XIX. Valent collegiatum ad amicitiam firmandam, tum ad cognitionem eorum, qui eandem tractant artem, tum ad artes melius excolendas.

XX. Summo tamen studio laborandum, ne sub Collegiorum pretextu sodalitates perniciose in Remp. introducantur.

XXI. Romanum Imperium, quod Monarchico-Aristocraticum est, distinguitur dupli modo I. In classes. II. In circulos.

XXII. Classes sunt septem, ad quarum primam Electores, ad secundam Archiepiscopi, ad tertiam Episcopi, ad quartam erdo politicorum Principum, ad quintam Praelati, Abbatess & Prepositi, ad sextam Comites & Barones, ad septimam Civitates liberae, & Imperiales secundum sessionem quam habent

bent in comitiis, vel in Sveicum vel in Rhenanum latus di-
stinctæ pertinent.

XXIII. Ratione circulorum verò in sex primum circulos. Tum in cir-
Imperium Romanum fuit distinctum, quorum quilibet tres culos.
status continet, Ecclesiasticorum, Principum secularium, & li-
berarum Imperij Civitatum, quibus quatuor postea additi.

XXIV. Ii namq; Cives Imperij Romani propriè censendi,
qui in Comitiis, ubi de legibus ferendis & abrogandis, de bello
& pace agitur, jus suffragiorum habent.

XXV. Ultimo loco notandum, quos inter cives retulimus, Q. An o-
modo in hac Rep. verè cives esse posse, in illa minimè: sic in mnes cuius-
Regno unus verè tantum civis dicitur, Rex vel Princeps, pe- vis Reip. ci-
nes quem est omnis potestas, & qui solus honorum capax est ves esse pos-
publicorum: secundariò namq; tales sunt, quibus Princeps vel
Rex Reip. munera concedit administranda: ceteri omnes sim-
pliciter subditi sunt non cives propriè dicti.

XXVI. Sic in Aristocracia solis viris bonis, in Oligar- In sola id li-
chia Solis divitibus civium jura competit: in Democra- cet Demo-
cia verò, quæ libertate nititur, omnibus, qui liberi fuerint, ad cratia.
Remp gerendam patet aditus: puta quod penes populum sum-
ma est potestas, qui quos vult Reip. administrandæ præficit.

XXVII. In Rep. namq; Democratia qui ad Reip. sedent
gubernacula, propriâ non possunt summâ potestate: sed illa à
populo in ipsostantum ad tempus translata est: quo cum
omnes de populo rem communem curare nequeant, sint aliqui,
per quos illa administrentur.

XXIX. Nec hæc civium à nobis allata distinctio ad u-
nam aliquam Reip. speciem restringenda: cùm in genere hic
de omnibus subditis agatur, in primis uti in Politia potissimum
spectantur, ubi penes divites & Democraticos vel plebem:
summa est potestas.

τῷ Θεῷ μόνῳ δέξα.

B 3

Ad

Ad Dn. Respondentem.

Παλεῶας μὴρ ὁρᾶς Τὰ λελυμένα τείχεα γαῖας,
Καὶ κακὸν ὀλισθητῆς δυσθεράποδόν τύχης.
Σπερδάζειν ἐδέψενται χθὲς τραῦμ' ἀκέεσθε.
Καὶ λέξεις μέλη τὸν ἀθανάτον ὄψιγονοι.

Michaël Ederus Glogā-Siles.

F I N I S.

Philosoph
698

